

justitiam, et ipsammet fidem. Sed Adam non habuit fidem Christi in primo instanti: ergo vel omnino non fuit sanctificatus in primo instanti, vel non per proprium actum. Minor probatur, quia mysterium Incarnationis fuit revelatum Adæ in sopore, quem multo post creationem Deus in illum immisit, ut omnes Patres supra citati docent: ergo antea non habuit Adam fidem Christi, ut per eum sanctificaretur.

10. *Solutio prior.* — *Non omnino placet.* — Ad hanc difficultatem duobus modis responderem possumus. Prior est, negando illam propositionem subsumptam, scilicet, non habuisse Adam in primo instanti aliquam fidem explicitam Christi. Et ad probationem ex Patribus respondemus, quod licet Patres dicant Adamum in sopore habuisse peculiarem revelationem propheticam de futuris Christi mysteriis, et specialiter de spirituali unione ipsius cum Ecclesia, non tamen dicunt, Adamum usque ad illud tempus nullam de Christo cognitionem habuisse. Fieri autem potuit, ut revelaretur prius Adamo mysterium, quantum ad substantiam ejus, ut in Christum crederet, et ipsum veneraretur, postea vero in sopore majorem notitiam Christi, et futuræ Ecclesie ei daretur, semper a mysterio redemptionis in particulari abstrahendo. Quæ quidem responsio facile defendi potest, non autem ita potest probari, aut persuaderi: et ideo mihi non omnino placet; tum quia sine auctoritate, vel sufficienti probatione affirmat, Adam habuisse explicitam revelationem Christi ante soporem: tum etiam, quia difficile est cum fundamento explicare, quid illi revelatum fuerit de Christo in primo instanti, et quid postea fuerit additum nondum revelato mysterio redēptionis, tum denique, quia difficile creditu est, simul potuisse Adamum in primo instanti cognoscere Trinitatis mysterium et Incarnationem, et alia mysteria, quæ ad sanctificationem hominis pertinebant, quod etiam in Angelis difficile in superiori tractatu judicavimus, nedium in homine.

11. *Solutio posterior.* — Secundo responderem potest, quod licet Adam in primo instanti non habuit explicitam fidem Christi, jam habebat implicitam, quæ satis erat, ut per merita ejus posset justificari, sicut alii multi justificati sunt. Quod autem ita factum fuerit, recte declaratur ex fide explicita Christi, quæ paulo post illi data est. Nam per illam fidem, quam in sopore habuit, et per alias actus postea subsequentes secundam sanctificationem seu augmentum justitiae accepit, ut paulo post declarabimus. Illud autem augmentum justitiae per

fidem explicitam Christi accepit, atque adeo per meritum ejus, nam per illam fidem factum est membrum Christi, eumque ut caput suum, et ut auctorem salutis suæ recognovit. Quomodo enim aliter potuissent convenienter Christo uniri per fidem, illumque amare, et venerari? Ergo per eamdem fidem in Christo, et per Christum est assecuratus illud justitiae augmentum: ergo signum est, etiam primam justificationem fuisse datam ex meritis Christi, et hoc ipsum recognovisse Adamum in revelatione sibi in sopore facta. Quia sanctificatio per Christum non potuit esse dimidiata (ut sic dicam) quamvis modus applicationis ejus ex parte hominis fuerit diversus in principio, et in progressu, propter limitatam capacitatem hominis, quem paulatim ab imperfecto ad perfectum procedere oportebat. Unde Ambrosius, lib. 2, Epistol. in 13, alias 14, vel potius 15, ad Marcelli. soror., ait: *Adam reliquisse gratiam Christi propter unam mulierem.* Et Psal. 39, circa illa verba: *In capite libri scriptum est de me, de Adamo ait: Non mansit in Christo, quia non in ejus sermone permansit, nam de his, qui manent in Christo, ipse dixit: Si manseritis in me, et verba mea in vobis manserint,* etc. Ergo ex sententia Ambrosii Adam ante peccatum jam erat in Christo tanquam vivum membrum ejus, et gratia ejus erat gratia Christi, quo nomine solent Patres, et Concilia vocare gratiam, quæ per Christum datur, sive per fidem implicitam Christi, sive per explicitam comparetur, vel cum priori incipiat, et cum posteriori perficiatur et consummetur.

12. *Assertio secunda bipartita.* — *Prima pars unde constet.* — *Et a Patribus supponitur.* — Unde tandem addendum est, Adam toto tempore ante peccatum potuisse per proprios actus in gratia crescere, ejusque augmentum, et gloriam de condigno mereri, et credibile esse sæpius id fecisse. Prior pars certissima est, nam sequitur evidenter ex principiis certis. Quia Adam toto illo tempore viator fuit, et justus, et libertatem bene operandi habuit, ordinatusque erat ad vitam æternam: ergo habuit omnes conditiones necessarias ad ejus meritum, et augmentum gratiae: ergo potestatem habuit crescendi in gratia, et in jure ad gloriam. Denique si potestatem habuit peccandi per solum suum arbitrium, multo magis potestatem habuit merendi per liberum arbitrium cum gratia Dei. Vel certe si in primo instanti mereri potuit gloriam, id potuit multo magis in reliquo tempore viæ, quamdiu gratiam non perdidit. Hac tamen servata differentia, quod in

primo instanti non potuit mereri gratiam de condigno, quia supponebatur ad meritum, postea vero potuit per gratiam, quam jam gratis acceperat, tam gratiæ, quam glorie augmentum de condigno mereri. Et hanc partem supponunt omnes Patres, qui de illo statu loquuntur: et præsertim videri possunt Augustinus, lib. de Corrept. et Grat., cap. 10, 11 et 12, et lib. 13, de Civitat., cap. 1, 14, 15, 19 et sequeantibus, et Gregorius, lib. 4, Moral., c. 26, alias 27, et Damascenus, lib. 2, de Fide, cap. 12, dicens, Deum creasse Adamum liberum, *ut cum divinæ gratiæ adjumento novos subinde in virtute progressus facere, et rursus ob libertatem, a virtute recedere posset.*

13. *Secunda pars suadetur.* — Alia pars, quæ est de facto, quamvis non sit revelata, nihilominus supposita potestate per se satis credibilis est. Nam Adam non fuit otiosus toto illo tempore, quo in Paradiso vixit, quia nec hoc humanum est, vel morale, præsertim in homine sapiente, et perfectis virtutibus prædicto, nec sine aliquo peccato fieri posset. At vero quamdiu mortaliter non peccavit Adam, venialiter peccare non potuit, ut supra ostendimus: ergo operatus est recte et honeste: ergo meruit, et in gratia crevit. Præterea, quia per fidem multa operatus est, præsertim in sopore, in quo verisimile non est fuisse privatum libertate ad meritum necessaria, et post soporem, cum ex fide concepta dixit: *Hoc nunc os ex ossibus meis, etc., meritorum opus exercevit.* Item quando recepit a Deo præceptum non comedendi de ligno scientiæ boni et mali, credendum est voluntarie illud acceptasse, et propositum habuisse implendi illud, quod sine dubio meritorum fuit. Quod etiam de illo narratur, imposuisse nomina omnibus animalibus, meritorum in ipso fuit: tum quia ex divina ordinatione id fecit, tum etiam, quia fuit valde rationi consentaneum, et ad commoditatem humani generis necessarium. Addit præterea Gregorius, lib. 4, Dialog., cap. 1, quod Adam ante peccatum celestis patriæ gaudia contemplabatur: *In Paradiso quippe (inquit) assueverat homo verbis Dei perfaci, beatorum Angelorum spiritibus, cordis munditia et celsitudine visionis interesse.* Sed postquam huc cecidit ab illo, quo implebatur, mentis lumine recessit. Ergo in illo genere vitæ, quod Gregorius describit, non potuit Adam non multum crescere in gratia, et donis Dei, quibus, ut idem Gregorius, ait, mentis lumine impletur. Et Moyses Barcepha, lib. de Parad., p. 4, cap. 28, inter alias prærogativas, quas Deus

Adæ contulit, inquit: *Admisit ipsum velut in suam familiaritatem, ut ea sese pro arbitrio oblectaret, meditationibus, contemplationibus divinis vacans, atque indulgens.* Et infra dicit: *Ita fuisse Adam comparatum, ut animo, atque intelligentia sua Angelis esset familiaris.* Hujusmodi ergo vitam ducturus erat Adam in Paradiso, eamdemque inchoavit, prius quam peccaret: non potuit ergo in eo tempore non bene mereri apud Deum et in gratia, et sanctitate crescere.

CAPUT XX.

UTRUM PRÆTER OMNIA DONA NATURÆ, ET GRATIÆ HABUERIT HOMO IN STATU INNOCENTIÆ ORIGINALEM JUSTITIAM, QUÆ FUERIT DONUM AB OMNIBUS SUPRADICTIS DISTINCTUM.

1. *Quid ipsa originalis justitia sit queritur.* — Explicuimus hactenus signatim perfectiones omnes, quas Deus primis parentibus in creatione, et Paradiso contulit, ex quibus omnibus simul collectis justitia originalis consurgit, ut dicemus, verumtamen sub hoc nomine originalis justitiae nihil hactenus de illa diximus, quamvis in prologomeno 4, de Gratia, a cap. 3, usque ad 5, nonnihil scripserimus: et ideo in præsenti capite necessarium visum est, quid illa sit, vel potius, quid nomen illud significet, explicare. Supponimus enim, Adam fuisse conditum in originali justitia, vel saltem in Paradiso statum originalis justitiae habuisse, hoc enim tanquam dogma certum, et catholicum omnes theologi recipiunt, cuius probatio ex effectibus talis justitiae sumenda est, ac proinde ex significatione illius vocis, et intelligentia rei per ipsam significatae maxime pendet. Est igitur principalis questio, an justitia originalis fuerit aliqua simplex forma, seu unus peculiaris habitus distinctus ab omnibus, quos hactenus explicuimus, et Adamo in sua creatione collatos esse diximus, vel fuerit potius unus ex illis particularis, et simplex, vel fuerit solum collectio illorum, vel non tantum illorum, sed etiam aliorum beneficiorum, vel privilegiorum homini in illo statu concessorum. Nomine autem habitus in hoc puncto intelligimus omnes qualitates permanentes, quæ per modum actus primi datae sunt homini in illo statu ad perficiendum illum, sive in anima, sive in corpore, et sive in substantia, sive in potentia receptæ fuerint. Per alia vero privilegia, vel beneficia intelligimus omnes res, vel causas extrinsecas juvantes hominem in eo

statu ad feliciter vivendum, et præsertim peculiarem Dei providentiam, qua Deus hominem protegebat, et ab omnibus incommodis tuebatur.

2. *Prima sententia Scoti, esse unum habitum voluntatis distinctum a gratia.* — His positis est prima sententia dicens, justitiam originalem fuisse specialem quendam habitum distinctum a gratia, et voluntati inherentem, cuius officium erat facere, ut voluntas adhæret Deo suo fini naturali, non solum faciliter, et delectabiliter, sed etiam cum majori intentione et delectatione, quam appetitus sensitivus adhæreat suo objecto delectabili. Hanc sententiam tenet Scotus, in 2, distin. 29, quæst. unic. §. potest dici, et in solut. ad 4, quam ita explicat late Herrera, in 2, disput. 21, quæst. 3, ubi de hoc habitu dicit, fuisse distinctum ab habitu gratiæ, et charitatis, et nihilominus fuisse supernaturale, quia dabat voluntati delectationem quam voluntas ex natura sua habere non posset. Et inde præcipue colligit necessitatem hujus habitus, quia status justitiæ originalis non solum erat facilitatis et tranquillitatis, sed etiam delectationis in adhaerendo Deo fini naturali, et secundum rectam rationem operando, et compescendo appetitum sensitivum, ne suum delectabile objectum prosequeretur. Nec solum (ait) poterat voluntas hoc prompte facere, sed etiam cum majori delectatione, quam posset esse in appetitu exequendo propriam operationem circa suum objectum maxime delectabile. At vero tanta delectatio voluntatis non est connaturalis voluntati, nec in puris naturalibus posset illam habere: ergo necessarius erat aliquis habitus infusus a quo proveniret. Sed ille habitus non erat charitas, quia nunc in hominibus justis est charitas, et illam delectationem non causat: ergo erat specialis habitus ad hunc finem inditus. Quod autem talis delectatio in statu originalis justitiæ inveniretur, solum probat auctoritate Augustini 14, de Civitat., cap. 26, ubi dicit, quod in illo statu *nihil inaniter lœtum erat, sed gaudium perpetuabatur ex Deo*. Ulterius vero inquirit Scotus an justitia originalis includeret etiam speciales habitus appetitus sensitivi, et utramque partem probabilem credit, in affirmantem vero magis inclinat. Quia etiam oportebat appetitum sensitivum obediere rationi et voluntati, retrahendo illum a propriis delectationibus sensibilibus cum majori delectatione, quam ex suis propriis objectis capere posset: hoc autem non erat illi naturale, et ideo necessarius fuit habitus superna-

turaliter inditus, qui hunc effectum præstaret: et significat Scotus duos fuisse hos habitus, unum concupisibilis, et alterum irascibilis.

3. *Secunda sententia Henrici esse pronitatem voluntatis ad subiiciendum appetitum præter rectitudinem gratia.* — Secunda sententia fuit Henrici quodlib. 6, quæst. 11, ubi dicit justitiam originalem præter omnem rectitudinem gratiæ, et virtutum infusarum, si qua fuit, addidisse quamdam rectitudinem naturalem, quæ separabilis fuit a voluntate, et de facto per peccatum separata, et amissa fuit. Consistebat autem illa rectitudo in potestate, et pronitatem voluntatis ad dominandum appetitui, et illum sibi obedientem reddendum. Et huic rectitudini oppositam esse dicit pronitatem ad malum, quæ est veluti curvitas quædam voluntatis inficta illi propter peccatum. Probat Henricus suam sententiam, quia homo peccando non solum privatus est gratuitis, sed etiam est vulneratus in naturalibus: ergo non solum est privatus donis gratiæ, sed etiam rectitudine naturali. Si enim ablatis gratiæ donis, rectitudo naturalis integra permansisset, nullum posset intelligi vulnus inflictum homini in naturalibus, quoad facultatem recte operandi secundum rationem naturalem. Confirmat hoc, quia alias non esset nunc natura lapsa magis obliqua, seu curva in naturalibus, quam esset in homine condito a Deo sine donis gratuitis, quod censem inconveniens, quia alias uterque illorum hominum esset vel æqualiter innocens, vel æqualiter damnabilis, et puniendus. Unde indicat rationem aliam: quia voluntas cum libera sit, potest seipsum obliquare: ergo potest corrupta priori justitia, vitiosam injustitiam inducere. Hæc autem injustitia in hoc tantum consistere videtur, quod homo non conservat rectitudinem naturalem, quam accepit, et custodire deberet: ergo homo creatus sine donis gratiæ non haberet hanc injustitiam, seu obliquitatem naturæ, sed potius rectitudinem naturalem contrariam: ergo hanc amisit homo peccando, et in illa consistebat justitia originalis, prout a gratuita distincta est.

4. *Tertia sententia Scoti non distinguens justitiam originalem a gratia.* — Aut certe conjungens inseparabiliter. — Tertia sententia extreme contraria est, justitiam originalem non fuisse aliquid distinctum a gratia gratum faciente, hæc enim sola apud Deum est vera justitia, juxta Paulum ad Rom. 4, et originalis tunc fuit, tum quia in ipsa origine concreata est, tum etiam, quia post originem pos-

terorum in eos erat transfundenda, si non fuisset amissa. Et alioqui gratia in illo statu potuit esse majoris excellentiæ, quam nunc sit, quia non tantum poterat hominem gratum Deo reddere, sed etiam sensualitatem compescere, et corpus robore in obsequium rationis, ut tranquilla voluntas subderetur Deo. Hanc opinionem tenuit Soto, lib. 1, de Natur. et Grat., cap. 5, quamvis explicando illam tandem dicat se non multum contendere, an gratia et justitia originalis sint habitus distincti, dummodo inseparabiles censeantur, ita ut, quia homo fuit creatus in gratia, fuerit etiam creatus in justitia, et quia peccando amisit gratiam, amiserit etiam justitiam. Propter hanc autem inseparabilitatem, videtur ipse in eam partem inclinare, quod fuerint idem, seu quod gratia sola omnes effectus justitiae contulerit, et hoc sequitur Zumel, 1 p., q. 95, art. 1, q. 2, in 1, dubio illi annexo, et consentit Valentia, 1 tom., disp. 7, q. 2, punet. 2, § *Quoad secundam.* Qui hanc existimat esse sententiam D. Thomæ, 1 part., quæst. 95, art. 1, ubi dicit rectitudinem primi status, in quo ita erant omnia in homine ordinata, ut et ratio subderetur Deo, et vires inferiores animæ rationi subderentur, et corpus animæ, secundum supernaturale donum gratiæ. Loquiturque de gratia gratum faciente, nam inde probat hominem fuisse creatum in gratia, quia in illa rectitudine creatus fuit: et e contrario, amissa gratia, illam rectitudinem amisit, juxta Augustinum quem allegat lib. 13, de Civit., cap. 13, dicentem: *Postquam præcepti facta transgressio est, statim, gratia deserente divina, de corporum suorum nuditate confusi sunt.* Item q. 97, art. 1, ad 3, ait D. Thomas, vim præservandi corpus a corruptione in illo statu fuisse per donum gratiæ: ubi etiam loquitur de gratia sanctificante, nam subdit, nunc recuperari gratiam ad remissionem culpæ, et meritum glorie, non vero ad illum immortalitatis effectum.

5. Simili modo 4, cont. Gent., cap. 52, dicit, hominem fuisse institutum cum rectitudine superioris dicta: *Deo sua gratia supplente, quod ad hoc perficiendum natura minus habebat.* Præterea idem D. Thomas, 1, 2, quæst. 82, art. 1, ad 3, et art. 2, docet, peccatum originale primario esse in essentia animæ, unde ibid. ad 2 consequenter ait, quod *originalis justitia primordialiter pertinebat ad essentiam animæ.* Et in articulo tertio consequenter dicit, justitiam originalem post animæ essentiam per prius perficere voluntatem, quam alias

potentias. Sed hunc eudem ordinem ponit D. Thomas in gratia sanctificante, nec in animæ essentia potest aliud donum supernaturale intelligi, præter gratiam sanctificantem: ergo intellexit D. Thomas justitiam originalem fuisse gratiam ipsam. Unde in 2, distin. 31, quæst. 2, art. 1, eamdem doctrinam repetit, quod peccatum originale primarie est in essentia animæ, et consequenter in distin. 32, q. 1, art. 1, in corpore, junctis solutionibus ad 1 et 2, significat, justitiam originalem, quoad formale fuisse in essentia animæ: ergo sentit idem esse *cum gratia.* Ratio vero hujus sententiae solum est, quia cum gratia sufficeret ad *hujusmodi* effectum, superfluum est, alia dona, vel habitus multiplicare.

6. *Quarta sententia bipartita distingui justitiam originalem a gratia, sed tamen in illa radicari.* — Quarta sententia est, justitiam originalem fuisse donum distinctum a gratia gratum faciente, in illa tamen fundatum et radicatum. Ita tenet Durandus, in 2, distinct. 20, quæst. 5, et Cajetanus, dict. quæst. 95, artic. 1, putatque esse sententiam D. Thomæ, in eodem articulo ubi significat, justitiam originalem fuisse effectum gratiæ, ac proinde fuisse aliquid distinctum ab illa, ubi in quæst. 100, art. 1, ad 2, dicit, gratiam esse radicem originalis justitiæ: ergo sentit fuisse distinctas. Deinde D. Thomas, 1, 2, quæst. 109, fere in omnibus articulis distinguit inter naturæ integratatem et gratiam: ergo supponit etiam D. Thomas distinctionem inter illa duo. Et probari potest hæc opinio quoad hanc partem, quia effectus originalis justitiæ sunt longe diversi ab effectibus gratiæ: ergo et formæ sunt diversæ. Antecedens patet, quia justitia originalis solum reformabat defectus naturales humanæ naturæ, et ita solum illum perficiebat in ordine ad finem naturalem: ergo solum præstabat rectitudinem naturalem, et omnes effectus ejus naturalem ordinem non transcendebant. At vero pars, quod justitia fundaretur in gratia, inde probatur a D. Thoma, quia subordinatio corporis ad animam, et inferioris partis ad superiorem fundabatur in perfecta subjectione superioris partis hominis ad Deum, quam subjectionem efficit gratia.

7. *In quo videantur Cajetanus et Durandus discrepare.* — Non explicat autem Cajetanus quale fuerit donum justitiæ, quod a gratia distinguebatur; referendo autem opinionem Scoti non videtur in hac parte ab Scoto dissen-

tire, sed solum in altera parte, quam retuli, quod justitia fundata, et radicata fuit in gratia, et ideo ab illa separata non fuit, neque a principio sine illa fuit infusa. Quamquam in hoc non omnino consentiat Cajetanus nam statim dicit, amissa gratia, permansisse aliquo modo, et pro aliquo tempore, originalem justitiam in Eva, quod jam in superioribus notavimus et rejecimus. Durandus vero in 2, distinct. 31, quest. 3, sentit justitiam originalem fuisse in viribus sensitivis tanquam in subjecta, et non in voluntate, in quo differt ab Scoto. Tamen etiam ipse non declarat, an esset aliquis habitus: verum cum alibi doceat hominem in statu justitiae originalis non indiguisse virtutibus appetitus sensitivi, satis indicat, justitiam fuisse aliquem peculiarem habitum, vel qualitatem appetitus sensitivi ab omnibus virtutibus distinctam.

8. *Quinta sententia distinguit justitiam originalem a gratia, sed non in ea radicat.* — Addere præterea possumus quintam opinionem parum a superiori distinctam, convenit enim cum præcedenti in hoc, quod justitiam originalem a gratia, distinguit: differt autem, quia etiam negat fuisse radicatum, seu fundatum in gratia. Hanc tenent omnes, qui concedunt, Adam fuisse creatum in justitia originali, et negant fuisse creatum in gratia. Nam ex illa separatione manifeste colligitur distinctio, et ex antecessione justitiae ad gratiam recte infertur, gratiam non fuisse fundamentum, aut radicem justitiae, et ita hanc sententiam tenent Alexander Alensis, in 2 part., quest. 91, alias 90, memb. 1 et 2, et Bonaventura, in 2, distin. 29, art. 2, quest. 2, et Marsilius, in 2, quest. 16, artic. 6, et alii, quos supra retuli, de prima sanctitate Adæ tractando. Nullus enim eorum, qui negarunt hominem fuisse conditum in gratia, ausus est negare, hominem fuisse creatum in justitia originali, propter verbum Sapient. Ecclesiast. 7. *Deus fecit hominem rectum; cum aliis, quæ de integritate et perfectione, in qua homo conditus est, a nobis sunt dicta.*

9. *Assertio quinque partes continens.* — *Pri-ma.* — *Secunda.* — *Tertia.* — *Quarta.* — *Quinta.* — Ultima vero sententia, quam verissimam judico, docet imprimis, justitiam originalem absolute, et simpliciter dictam non esse unum peculiarem habitum, vel donum, sed esse collectionem plurium habituum, et beneficiorum Dei. Deinde, docet hæc sententia, justitiam originalem in illa donorum collectione includere gratiam, virtutes, et dona, quæ per se ip-

sam gratiam comitantur, et virtutes etiam morales, vel etiam intellectuales, quæ per actus humanos naturaliter acquiri possunt, et tunc per accidentis infusæ sunt saltem Adamo. Unde addit tertio, non solos habitus, sed etiam actualia Dei auxilia, et plura extrinseca beneficia Dei in originali justitia, seu in illa collectione bonorum, quam requirebat, comprehensa fuisse. Et hinc quarto adjungit rectissime dici, gratiam fuisse fundamentum et radicem, reliquorum donorum, quæ ad complementum talis justitiae requirebantur. Ex quibus tandem concludit justitiam originalem, ut hoc nomine significatur, non includere novum aliquod donum, aut beneficium gratiæ, vel naturæ distinctum, vel super additum iis, quæ hactenus a nobis explicata sunt. Hanc sententiam parum aliter explicatam tenet Molina, in tractatu de opere sex Dierum, disput. 27, quamvis aliquid addat, quod nobis non probatur, ut statim dicemus. Magna etiam ex parte concordat Pereira, libr. 5, in Genes., disput. de tertia excellentia status innocentiae. Eamdemque esse opinor D. Thomæ sententiam, ut ex dicendis patebit.

10. *Probatur prima pars assertionis.* — Probatur ergo per singulas partes, et primam quidem, scilicet hanc justitiam includere collectionem plurium donorum. Probatur imprimis ex ipso nomine justitiae, quod in praesenti non significat particularem justitiam commutativam, vel distributivam, aut aliam similem, ut est in confessio apud omnes, et quasi per se notum, quia significat rectitudinem quamdam totius hominis tam secundum animam, quam secundum corpus, de qua loquitur Sapiens eum dicit, creasse Deum hominem rectum: est ergo hæc justitia universalis, et plures effectus includens. Et ideo Concilium Tridentinum, sess. 8, can. 1, dixit, Adam amittendo sanitatem et justitiam, secundum corpus, et animam in deteriorius commutatum fuisse. In quo significat illam justitiam corpus, et animam perfecisse, ac rectificasse. Justitia autem universalis et tot habens effectus non potest esse una simplex qualitas, vel forma: est ergo plurium collectio. Minor declaratur, quia, ut D. Thomas docet dicta quest. 93, artic. 1, rectitudo illius justitiae in tribus præcipue consistebat, videlicet in debita subordinatione animæ ad Deum, quæ est per intellectum, et voluntatem, et consequenter per dona, vel habitus illas potentias recte disponentes in ordine ad Deum. Item in debita subordinatione inferiores partis, ad superiorem, id est, phantasie ad

intellectum, et appetitus sensitivi ad voluntatem, per quam fiebat, ut in his inferioribus potentiarum nulla motio disconveniens esse posset, quamdiu ratio in perfecta subjectione ad Deum perseveraret. Item in debita subordinatione corporis ad animam quoad indolentiam, impossibilitatem et immortalitatem. Sed hæc omnia manifeste includunt plurium donorum collectionem: ergo justitia originalis in hujusmodi collectione posita erat. Et hoc amplius ex probatione aliarum partium declarabitur, et confirmabitur.

11. *Removetur equivocatio ut probetur secunda pars.* — Secundo ergo probatur justitiam illam simpliciter dictam, gratiam, et dona per se infusa inclusisse. In quo potest esse disputatio fundata solum in æquivocatione vocis, nam, ut Henricus, Alensis et alii distinguunt, justitia duplisper accipi potest: primo ut includit perfectum ordinem, et subjectionem ad Deum, non solum per naturæ dona, sed etiam per supernaturalia dona infusa: secundo rectitudo naturalis includens tres illas quasi partes supra numeratas solum in ordine ad Deum ut finem naturalem, si daretur sine donis infusa, ut de absoluta Dei potentia fieri posset (id enim, quod multi dixerunt factum esse, sine dubio non fuit impossibile) non immerito dici posset quædam justitia naturalis. Quia intra suum ordinem constitueret in omnibus quamdam æquitatem, et inæqualitatem excluderet. Ablata ergo hac nominis æquivocatione, sensus nostræ assertionis est, de facto rectitudinem Adæ collatam in origine sua pro se, et sua posteritate si perseveraret, non tantum inclusisse naturalem rectitudinem, sed etiam per se infusam, et supernaturalem, et ideo justitiam originalem juxta propriam, et theologicam significationem ilius vocis, etiam gratiam, et supernaturalia dona includere.

13. *Deinde probatur eadem secunda pars quoad dona infusa per accidentem.* — Quod autem non solum gratiam, et habitus infusos per se, sed etiam infusos per accidentem justitia originalis includat, probatur primo, quia justitia originalis non solum supernaturalem, sed etiam naturalem rectitudinem perficiebat, atque præstabat, quantum ad naturæ integratatem, et facilitatem bene operandi, et cavendi defec-tus naturæ contrarios necessarium, et conveniens erat. Scd ad hujusmodi rectitudinem ex ea parte, quæ ad naturalem rectitudinem pertinebat, necessarii erant habitus ordinis naturalis studiosi et honesti, ac per accidentem infusi: ergo justitia originalis hos habitus includebat. Major, et minor ex toto discursu præcedentium capitum manifestæ sunt, nam ostensum est, totam illam rectitudinem illi statui fuisse concessam, et sine illis habitibus non potuisse connaturali modo fieri. Consequentia vero manifesta est, tum ex communi theologorum consensu, nam omnes tribuunt hunc effectum justitiae originali, licet in modo differant, nam

12. *Probatur tam secunda pars assertionis quoad dona per se infusa.* — Hoc probatur primo, quia de facto talis justitia collata est Adæ in sua creatione, ut supra probatum est, et eodem modo erat transfundenda in posteros, ut infra videbimus: ergo illa est, quæ proprie justitia originalis vocatur. Secundo, quia apud Deum non est justitia simpliciter, nisi quæ gratiam, et charitatem includit, ut supra probatum est ex Paulo ad Rom. 4, et idem probari potest ex 1, ad Corinth. 43, et aliis similibus locis. Tertio probatur ex Concilio Tridentino, sess. 5, can. 4, dicente, Adam in principio sanitatem, et justitiam habuisse. Sed dicet fortasse aliquis, potius in his verbis